

Po določbah ukaza c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk
z dne 7. maja 1908, šte. 8331.

Slavnostni red

za proslavo cesarjeve
60letnice v ljudski šoli

:: Sestavil ::
ANTON KOSI

Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. — Založil izdajatelj
(A. K. v Središču).

Spored.

- I. **O Avstrija, ti dom krasán!** (Slovesni zbor.) Besede zložil *Fr. Ločniškar*, uglasbil *A. Kosi*.
- II. **Slavnostni govor.**
- III. **Poklon šolske mladine cesarju Francu Jožefu I.** ob 60 letnici Njegovega vladanja. (Deklamacija.) Zložil *Grajan*.
- IV. **Uložka za učence najnižje stopnje:**
 1. Naš cesar — živio! (Deklamacija.) Zložil *L. Černej*.
 2. Otrokova cesarska. (Pesem.) Bes. posl. *Končan*, uglasbil *A. Kosi*.
- V. **Molitev za cesarja.** (Pesem.) Besede zložil *Fr. Ločniškar*, uglasbil *A. Kosi*.
- VI. **Zahvala šolske mladine cesarju Francu Jožefu I.** (Deklamacija.) Zložil *Grajan*.
- VII. **Eventualna razdelitev slavnostnih daril** (spominkov na cesarjevo 60 letnico).
- VIII. **Končna beseda.**
- IX. **Avstrijska himna.** (Pesem.) Besede posl. *L. Toman*, uglasbil *Jož. Haydn*.

MD 124/1998

Opomba. Vse pesmi se lahko pojó enoglasno do dvoglasno s spremljevanjem harmonija ali klavirja ali pa tudi brez spremljevanja.

I. O Avstrija, ti dom krasán!

Šlovesni zbor.

Veličastno, s poudarkom.

Antón Kosi.

1. in 2. glás.

Harmonij
ali
klavir.

The first system of music features a vocal line for the first and second voices (1. in 2. glás.) and piano accompaniment (Harmonij ali klavir.). The vocal line begins with a whole rest, followed by a series of notes in a descending scale. The piano accompaniment consists of chords and moving lines in both the right and left hands.

The second system continues the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has two verses of lyrics. The piano accompaniment includes dynamic markings *f* and *mf*.

1. O Av - stri - ja, ti dom kra-san, zdaj sre - če te ob-
2. Ve - se - lja naj od - me - va glas iz šu-mnih mest v po-

The third system continues the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has two verses of lyrics. The piano accompaniment includes dynamic markings *f* and *mf*.

se - va dan. Na - ro - di vsi se ve - se - le, vla - dar - ja svo - je-
sle - d - njo vas, naj ču - je dal - nje nas ne - bo, za kar ga pro - si-

ga sla - ve. De - set - krat šest je let pre - šlo od -
 mo sr - čno: O - hra - ni Bog nam mno-go let, dr-

kar črez sre-čno Av - stri - jo, lju - be - zni in mi - ru vla - dar raz -
 ža - ve naj-kras-nej - ši cvet, saj v sr - cih vseh lju - be - zni žar plam-

gr - nil je bla - gi - nje žar, raz - gr - nil je bla -
 tel za nje - ga bo vsek - dar, plam - tel za nje - ga

gi - nje žar, bla - gi - nje žar.
 bo vsek - dar, lju - be - zni žar. (Fr. Ločniškar.)

II. Slavnostni govor.*

Preljubi otroci!

Kadar pride god vaših dobrih staršev — očeta ali matere — se z veseljem in hvaležnim srcem spominjate vseh dobrot, ki ste jih prejeli od njih v svojem mladem življenju. V znak ljubezni in spoštovanja stopate pred nje, jih zahvaljujete za trud, ki so ga imeli z vami, zaeno pa z gorečim srcem prosite dobrega Boga, naj bi vam ohranil starše še mnogo let zdrave, srečne in zadovoljne in naj bi jih, ko jim ugasne luč dragega življenja, poklical k sebi v nebeški raj.

Toda za vas, otroci ljubi, ne skrbe samo dobri starši, za vas in za nas vse, za stare in mlade, za siromake in bogatine, skrbi naš premili vladar Franc Jožef I.

Dobrotni Bog je našemu cesarju dodelil veliko milost, da praznuje letos 60letni vladarski jubilej. Šestdeset let na prestolu, šestdeset let cesar!

Naša mogočna Avstrija je že nad šeststo let pod vladarstvom preslavne habsburške rodovine, iz katere je tudi naš cesar. In v teh dolgih letih je poleg našega cesarja samo Friderik III. vladal naše cesarstvo 53 let, 60 let cesar pa ni bil do zdaj še noben Habsburžan. Zato smo Avstrijci lahko hvaležni Bogu, da nam ga je ohranil toliko let zdravega in krepkega navzlic mnogim težavam, kljub raznim bridkostim, ki jih je naš vladar imel prenašati v dolgi dobi 60 let.

Šestdeset let! Kakor v sanjah se mimo nas pomika veselje in žalost, če premišljujemo cesarjevo truda in uspehov polno življenje.

* O p o m b a za one p. n. slavnostne govornike, katerim bi se zdel pričujoči slavnostni govor morda nekoliko preobširen: Logična vez ne trpi, ako se izpuste v govoru 1., 2. in 6. odstavek, nadalje zadnji trije stavki 17. odstavka ter 19. in 20. odstavek.

Ako navaden človek, bodisi delavec, rokodelc ali kmet vobče doseže 60. leto starosti, si misli: „Storil sem svoje!“ in prav ima; zakaj počitka in pokoja je potreben. A kako ozek je krog navadnega človeka, kako lahko ga pregledamo! Kako neizmerno težavno, kako daleč segajoče in vsestransko pa je delovanje vladarja, ki je tako skrben in vnet za blaginjo svoje države, svojih narodov, kakor naš cesar! Vodi skoraj 50 milijonov ljudi in skrbi za njih blagor brez prenehanja kakor ljubeč oče.

Luč sveta je zagledal naš cesar — kakor znano — dne 18. avgusta 1830 v cesarskem gradu Schönbrunn blizu Dunaja, torej je od 18. avgusta t. l. sèm že v 79. letu. Njegov oče, nadvojvoda Franc Karel, je bil splošno priljubljen; zaradi njegovega dobrotljivega srca so ga vsi spoštovali. Splošno so ga imenovali „očeta revežev“. Med ljudstvom še je znanih mnogo zanimivih dogodbic o blagem in usmiljenem srcu nadvojvode Franca Karla in vi, otroci, ste gotovo že čitali katero.

Takega ljubeznivega očeta je imel naš cesar. Zato se ni čuditi, da so se tudi v malem „Franciju“, kakor so vobče imenovali našega cesarja, ko je bil otrok, že zgodaj razvile vse kreposti. Znana je dogodbica, kako je naš cesar kot otrok v grajskem vrtu obdaril na straži stoječega vojaka.

Kot deček je bil naš cesar najvzornejši učenec, delal je veselje in čast dobrim svojim staršem, pa tudi učiteljem. Mladi nadvojvoda sicer ni hodil v šolo, kakor sedaj vi, otroci, a vendar se je moral mnogo učiti. Vsak dan je prišlo mnogo učiteljev k njemu. Eden je učil mladega princa čitanja in pisanja, drugi računstva, tretji raznih jezikov, ki se govore v našem cesarstvu, četrti zopet mu je slikal v živih besedah junaške čine ter govoril o slavnih zmagah naših vojakov.

Učiti se je moral mladi nadvojvoda kot bodoči vojskovodja vojaštva, kot bodoči sodnik pravoslovja, kot vladar mnogojezične Avstrije jezikov svojih narodov. Seznaniti se je moral s trgovino, poljedelstvom in z obrtjo. Mladi nadvojvoda se je učil z vso vnemo in z železno vztrajnostjo. Duha si je bistril z raznimi znanostmi, telo pa si je uril z vojaškim vežbanjem. Začel je kot prostak pri peščih, topničarjih in konjenikih, da spozna vse stroke vojaštva. Najspretnější je v jahanju. Tako je zrastel nadvojvoda Franc Jožef v krepkega mladeniča.

Nastopilo je leto 1848., ono viharno leto, ko je začelo v Avstriji na vseh koncih in krajih vreti, ko se je začelo ljudstvo v našem cesarstvu puntati. Avstrija je postala brod, ki ga mečejo ljuti viharji po penečih valovih; cesar Ferdinand je odložil pretežko mu žezlo in ga dne 2. decembra 1848. izročil svojemu mladeniškemu nečaku Francu Jožefu.

Cesarska krona na glavi osemnajstletnega mladeniča ob takih razmerah, kakor so bile takrat — kako grozno breme je to! Takoj prva leta svojega vladanja je imel mladi cesar hude čase; po raznih krajih so se vneli prepiri, ker so narodi želeli večje svobode, v Gorenji Italiji pa je celo planila vojska.

Čustvo neomahljive dolžnosti in pa zavest odgovornosti je dala mlademu cesarju moč, da je zadušil vse upore; z dovolitvijo svobodne ustave pa je združil vse dele svoje države v celoto, ki je dobila v pogumnem vojaštvu tako mogočno oporo, da se je Avstrija ponosno dvignila na ugledno mesto med evropskimi državami, kjer še danes stoji.

Pač so se zbrali v teku dolgih 60 let vladanja našega cesarja še mnogokrat temni oblaki na nebu naše ljubljene domovine, toda vselej je modrost in razumnost našega cesarja pomirila mnogobrojne avstrijske narode, uspešno pa zavrnila zunanje sovražnike. Vobče je znano, da se naš cesar nikdar ni rad vojskoval, dobro vedoč, koliko bridkosti in gorja prinašajo vojske: preliwa se kri, ljudstvo živi v neprestani razburjenosti in ne pride do mirnega dela, širi se beda in siromaštvo... Zato je naš vladar prijel za orožje le tedaj, ko mu je bilo braniti državo sovražnih napadov in to je tudi vzrok, da je naš cesar daleč na okrog znan pod imenom: knez miru.

Ob miru je mislil naš vladar vedno na to, kako bi ljudstvu pomagal, kako povzdignil v njem blaginjo, kako osrečil svoje narode. Predvsem pa je mislil cesar na tebe, mladina, ker dobro ve, da so dobri otroci up in nada boljše bodočnosti.

V prejšnjih časih niso v šolo hodili vsi otroci, to je otroci bogatih in revnih staršev. Pred kakimi 40 leti je sedela po šolah navadno samo deca bogatih staršev, siromaški otroci pa, katerih starši niso mogli plačati šolnine, so ostali doma in bili reveži v dvojnem oziru: reveži po svojih starših, reveži po svojem duhu. Ljudstvo samo je ponekod uvidelo, da je treba človeku duha

dvigniti, spoznalo je, da časi, ko je človek živel brez najpotrebnejše šolske izobrazbe, minevajo, zato se je po svojih poslancih izreklo za šolsko obveznost in cesar je leta 1869. radostno podpisal državni šolski zakon, ki zahteva, da mora vsak otrok hoditi v šolo.

Od one dobe so se množile šole po vsej naši državi. Za vlade cesarja Franca Jožefa I. se je ustanovilo po vsej Avstriji nad deset tisoč šol. Pa ne samo za ljudske šole, marveč tudi za druge zavode se je mnogo storilo. Ustanavljali in razširjali so se zavodi za naobrazbo kmetov, trgovcev, obrtnikov, ravno tako gimnazije in realke, iz katerih je dijakom odprta pot na visoke šole. Tako je za vse, ki se hočejo učiti, dobro preskrbljeno, za dečka, ki se uči abecedo pa tudi za dijaka, ki sedi za debelimi knjigami in se pripravlja za poklic duhovnika, učitelja, profesorja, zdravnika, inženerja itd. Umetniki in učenjaki imajo v cesarju vedno svojega vnetega podpiratelja in gorečega prijatelja; podeljuje jim plemstvo kliče jih v najvišje državne službe, pesnikom in pisateljem pa deli podpore. Take podpore sta bila deležna tudi pesnik Gregorčič in pisatelj Meško. Pa tudi za razne druge stroke je skrbel vladar; za kmetovalce je bilo ustanovljenih več kmetijskih šol, na Dunaju pa celo visoka šola za poljedelstvo.

Da se lažje spravijo kmetijski pridelki v denar, se gradé ceste in železnice. Velika mreža brzojavnih žic prepreza danes našo državo in kakor blisk šviga naša beseda v najbolj oddaljene kraje. Na vse strani, tudi v najbolj zakotne kočé ti spravi pošta pisma in pošiljatve.

*

Cesarska krona je lepa, ker je zlata, toda krona našega cesarja je tudi težka, bodeča, trnjeva. Zato zasluži naš cesar v polni meri sodbo, ki jo je izrekel o njem slaven francoski državnik: „Cesar Franc Jožef I. nosi krone vseh dežel z veliko plemenitostjo in z vzvišenim dostojanstvom, ali eno krono nosi kakor svetnik — trnjevo krono.“

Malo je vladarjev, ki bi jim poslala previdnost božja toliko nesreč; nobenega ni zadelo toliko težkih in groznih udarcev. Brata Maksa so mu ustrelili v Ameriki, edini nadepolni sin prestolonaslednik Rudolf mu je naglo umrl v mladeniških letih; nepozabno soprogo cesarico Elizabeto je zadelo bodalo zverinskega

človeka in svakinja je zgorela v Parizu, ko je opravljala delo usmiljenosti — a cesar je premagal vse svoje bóli. Ob vseh bridkih udarcih je našel tolažbo v samem sebi, verno vdan v božjo voljo, v ljubezni in skrbi za svoje narode in v neutrudnem delu za blagor Avstrije. Viharji, ki so v teku 60 let njegovega vladanja hruli mimo njega, ga niso potrli. Primeroma čvrst stoji pred svetom; oni, ki kraljuje gori nad oblaki, hoče, da Franc Jožef dovrši veliko svoje delo.

Vsi narodi in stanovi naše šiirne Avstrije gledajo ob šestdesetletnici njegovega vladanja v iskreni ljubezni k skupnemu očetu ter mu vijejo okrog osivele glave lavorjev venec hvaležnosti, zvestobe in udanosti.

Kaj pa vi, ljubi otroci?

Kaj hočete vi našemu dobremu vladarju pokloniti v spomin njegove šestdesetletnice? Kaj more dati nezmožno dete tako mogočnemu, tako visokemu gospodu?

Presvetli jubilanť ne zahteva od vas nič drugega nego da hodite radi v šolo, da ste pridni, da se marljivo učite, da svojo mladost dobro porabite, zakaj le tedaj boste, ko dorastete, vrli in delavni člani človeške družbe ter zvesti njegovi državljaní. Iz vaših nedolžnih src pa se naj dviga večkrat goreča molitev k nebeškemu Očetu, da bi našemu dobremu cesarju podaljšal dragoceno življenje, da bi ga branil pred daljnimi viharji tega sveta, da bi večerna zarja življenje milo in ljubo obsevala maziljeno glavo Njegovega Veličanstva.

Bog torej ohrani, Bog obvari in blagoslovi našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I.

Slava mu! Slava! Slava!

III. Poklon šolske mladine cesarju Francu Jožefu I. ob 60letnici Njegovega vladanja.

Srce nam je radósti vneto,
slovesne obhajamo dni,
obhajamo šestkrat deseto
podložniki slavnostno leto,
odkar na prestolu sedi
naš cesar, mogočni vladar.

Vsi narodi širne države,
zedinjeni v bratovski krog,
udani poklanjajo glave
in kličejo gorke pozdrave:
Bog živi, ohrani Te Bog,
naš cesar, pravični vladar!

Četudi smo tvoji najmanji
podložniki, šolarji mi,
kako bi že v dobi sedanji
pokazali radi z dejanji
ljubezen, ki zate gori,
naš cesar, dobrotni vladar.

Otroci smo, nismo bogati,
da mogli bi Tebi za god
vezilo prekrasno podati,
a nekaj podamo Ti v zlati:
srce je to — zvesto povsod,
naš cesar, ljubeči vladar.

Ta zlata zvestoba ne vgasni
za Tebe nikoli, nikjer!
Odmevaj kot spev miloglasni,
kot zvezda posevaj in jasni
življenja Ti mirni večer,
naš ljubljeni oče — vladar!

Grajan.

IV. Uložka za učence najnižje stopnje.

a) Naš cesar — živio!

1.
Cesarja prav še ne poznam,
premajhen sem, premlad,
in vendar ga že rad imam,
pa videl bi ga rad!

2.
On baje ljubi vse ljudi
in kakor oče sam
za nas podložnike skrbi —
zato ga rad imam!

3.
Oh, ko bi stopil zdaj med nas,
to bilo bi lepó!
Zaklical bi mu prav na glas:
„Naš cesar — živio!“

Ludovik Černej.

b) Otrokova cesarska pesem.

Lahko in z občutkom.

Anton Kosi.

The musical score is written for voice and piano. It consists of three systems of staves. The first system shows a vocal line starting with a whole rest, followed by a half note G4. The piano accompaniment begins with a series of chords in the right hand and a bass line in the left hand. The second system continues the vocal line with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The third system concludes with a quarter note G4 in the vocal line and a final chord in the piano accompaniment. The piece is marked with a piano (*p*) dynamic.

1. Naš
2. In
3. In

mf

ce-sar mi je ve-dno ljub, na Du-na - ju ži - vi, ka-
 kaj bi pri ce - sar - ju h'tel? Ro-ko bi mu po - dal, naj-
 re-kel bi mu: „Cvet-ke te za Te sem se - boj vzel“, po-

mf

kó bi pač rad k nje - mu šel, a me - ni mo - či ni.
 le - pše ro - že bi mu dal, ki bi jih zanj na - bral.
 tem pa vr - nil bi se spet ves sre - čen in ve - sel.
 (Posl. Fr. Končan.)

V. Molitev za cesarja.

Počasno in pobožno.

Anton Kosi.

1. Pred te-
2. Sre - če
3. Pro - si-

boj, ne - be - ški O - če, da - nes skle - pa -
mi - le - mu - ce - sar - ju naj iz - pro - si
mo - te, O - če mi - li: v sr - cih na - ši

mf

mo ro - ke; iz go - re - čih src se vro - če
 de - ce glas, saj naj - vi - šje - mu vla - dar - ju
 vne - mi žar, da brez - kon - čno bi lju - bi - li

f

k te - bi dvi - ga - jo pro - šnje, k te - bi dvi - ga -
 zve - sto slu - žil je ves čas, zve - sto slu - žil
 nje - ga vsi, po - vsod, vsek - dar! nje - ga vsi, po -

I. in II. III.

jo pro - šnje.
 je ves čas.
 vsod, vsek - dar. (Fr. Ločniškar.)

I. in II. III.

VI. Zahvala šolske mladine cesarju Francu Jožefu I.

Kakor mlado rožo popje
čuva, da jo mraz ne umori,
šola, varno to poslopje
čuva nas otroke in goji.

Ona nam deli bogastvo
duše, ki ostane vekomaj,
mi pa Tvoje Veličanstvo
nagovarjamo otroci zdaj.

Zdaj, ko vsa Ti domovina
k vladanju častita dolgih let,
zaostani mar mladina,
ki si jo pred vsemi ljubil vnet?

Tebi prva gre zahvala
za pouk naš cesar in gospod!
Tvoja volja je zidala
hrane vednosti za mladi rod.

Kako srečo si naklonil
s šolami nam, miljeni vladar!
Žar mladosti bo zatonil,
toda žar hvaležnosti nikdar.

Bodi pridno zdaj učenje
prva nam dolžnost — bistríti um!
Kadar stopimo v življenje,
v delih svoj pokažemo pogum.

Ali z duhom, ali z roko
dom branili bomo — en za vse,
da se krepko in visoko
dvigne slavni orel Avstrije.

Grajan.

VII. Eventualna razdelitev slavnostnih daril.

VIII. Končna beseda.

Slovesen dan, velik praznik je danes za mnogoštevilne narode avstrijske. Vse se raduje, vse proslavlja na svoj način današnji, prevzvišeni osebi preblagega vladarja, posvečeni dan.

Tisoč in tisoč vernikov pošilja v cerkvah goreče molitve k vladarju vseh vladarjev, naj bi podaljšal našemu cesarju dneve do najskrajnejše meje človeškega življenja, po šolah in društvih proslavljajo z lepim petjem, z navdušenimi govori, s krasnimi deklamacijami in z domoljubnimi predstavami spomin na šestdesetletno vrnitev onega pomenljivega dneva, ko je naš cesar kot osemnajstletni mladenič prijel za vladno krmilo.

Raznovrstne po obsegu in vsebini sporeda so te slavnosti, a ene točke ne manjka nikjer, bodisi da je slavnost cerkvena, šolska ali društvena, namreč točke, ki priča, da družijo razne avstrijske narode ena skupna vez, vez združenja, vez ljubezni in iđdanosti do presvetlega vladarja in do starodavne habsburške rodovine.

V mislih imam „Avstrijsko himno“ ali „Cesarsko pesem“.

Milijoni avstrijskih podanikov jo pojejo, vsak narod v svojem jeziku; različni so v njej glasovi materinih besed, a ena je misel, en napev, krasen, navdušujoč, veličasten.

Tudi naša skromna šolska slavnost bi ne bila popolna, ko bi je ne zaključili s pesmijo, ki sem o nji pravkar govoril in ki vnema vedno na novo v srcu vsakega pravega domoljuba ljubezen do širne domovine, mogočne Avstrije in globoko udanost do slavne cesarske hiše, do premilega vladarja.

Povzdignimo torej krepko svoje glasove v prelepi „Bog ohrani!“ Naj zvene naše besede do božjega prestola, naj se združijo v en sam vzklik ljubezni do Njegovega Veličanstva, do prelepe naše Avstrije.

IX. Cesarska pesem.

Slovesno.

Jožef Haydn.

f

Bog o-hra-ni, Bog ob-va - ri nam če - sar-jä, Av-stri - jo! Mo-dro

f

Musical score for the first system, featuring a vocal line and piano accompaniment. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The vocal line begins with a forte (*f*) dynamic. The piano accompaniment also starts with a forte (*f*) dynamic.

da nam go-spo-da - ri s sve-te ve - re po-mo - ějo! Bra-ni-

p

p

Musical score for the second system. The vocal line continues with a piano (*p*) dynamic. The piano accompaniment also transitions to a piano (*p*) dynamic.

cresc.

mo Mu kro-no de-dno zo-per vse so - vra-žni - ke: S hats-bur-

cresc.

f

Musical score for the third system. The vocal line includes a crescendo (*cresc.*) and ends with a forte (*f*) dynamic. The piano accompaniment also features a crescendo (*cresc.*) and ends with a forte (*f*) dynamic.

škim bo tro-nom ve - dno sre - ča tr - dna Av - stri - je!

Po I. G. Seidlu — L. Toman.

